

cerkveni časopis.

L. 13.

V Saboto 23. Kimorca

1848.

Huda vest.

Huda vest je lev strašan,
 Ki prerjove noč in dan.
 Je vihar, ki zmir šumi,
 Glavni grom, ki zmir buči,
 Je čuvaj, ki vedno krika.
 Ona je rezeči meč,
 Nož preojster, prebodeč,
 Gad strupen, ki zmirej pika.
 Huda vest je ogenj hud,
 Peče neprenehama;
 Severa je mraz in stud,
 Stresa neprenehama.
 Strašniši so groze njene,
 Ko posasti vse peklene.

Frelj.

Kratki premislili

iz s. evangelija za petnajsto nedeljo po
 binkoštih. (Luk. 7, 11—16.)

Jezus je rekel Judam v Jeruzalemu: „Kakor oče mrtve obuduje in oživlja, tako tudi oživi Sin, ktere hoče. — Resnično, resnično, povem vam: prišla bo ura, in je že, kjer bodo mrtvi glas sina božjiga slišali, in kateri ga bodo slišali, bodo oživeali.“

Od Kafarnauma je prišel Jezus v mestice Naim, ki je ležalo v prijetnim kraju blizu gore Tabor. Z njim je bilo njegovih učencev in veliko ljudi; in iz mesta mu je prišla naproti jokajoča vidova, ktere ediniga sina so v grob nesli, in veliko ljudstva je bilo z njo. Vsi ti ljudje so imeli priče biti veliciga čudeža, kteriga je hotel sturiti, de bi Judam govorjene besede z djanjem poterdil. Ko je mater objokano pogledal, se mu je v serce smilila, in ji je rekel: „Nikar ne jokaj“. Po judovski šegi so nesli merliča na odkritih parah, v mrtvašk pert zavigtiga, in čez obraz z manjšim pertam zagernjeniga. Gospod se približa, se par dotakne in nošaci obstojé. Vsi ljudje so obstali, v Jezusa oči uperli, in gledali, kaj bo sturil; iskra veseliga upanja se je v sercu jokajoče matere vnela. Vsigamogočni Sin božji, „kteri oživi, ktere hoče“, nagovori merliča, rekoč: „Mladenč, jest ti rečem, vstani!“ In mrtvi

„je slišal glas Sina božjiga“, je vstal, in začel govoriti; in Jezus ga je dal živiga njegovi materi. Veselje vidove, in oživiljeniga sina, in stermentje ljudstva, kdo ga bo izrekel?

To je bila sreča, de se je ravno tako naključilo, de je čudodelni Jezus pogrebce srečal, brez te naključbe bi merlič ne bil do sodniga dne več obujen; tako so si mislili takrat marsikteri, in tako bo mislil marsikdo še zdaj. Tode mi kristjani ne smemo tako misliti, zakaj véra nas uči, de pred Bogam ni nobene naključbe, temuč Jezus, vsigavedoč, je hotel sam merliču naproti priti, in z čudežem ljudi v živo prepričati, de je Bog svoje ljudstvo obiskal, in de hoče skoz véro v Jezusa ljudi k pravimu življenju, k življenju duše, obuditi. To je mrtviga mladenč je toraj podoba grešnika od smerti greha zbujelega.

Kristus stoji pred sercam grešnikovim, kakor pred parami mrtviga mladenč: dokler duša v oblast greha prodana nima življenja iz Boga v sebi, leži v grehah kakor na parah oterpnjena, kakor mrtva. Tu stopi Jezus, kteri sam sebe vstajenje in življenje imenuje, pred pare, odvzame oterpnjenost, vlije življenje v serce in reče: „ti, duhovno mrtva duša, jest ti rečem, vstani!“ Jezus je pristopil, se je približal merliču. Tako sturi Jezus, se približa grešniku, zbudi njegovo vest, de ga začne peči, ali mu dodeli gnade, ktere ga omeče, de začne na svoje spokorjenje misliti, ga začne omajati z razsvetljenjem in spoznanjem, kteri mu pride iz poslušanja besede ali iz branja svetih bukev, ali iz svarjenja učnikov in dobrih prijatlov. Jezus se je dotaknil par, in je ustavil tiste, ki so merliča nesli. Telesa, ktero je pri grešnikih enako param za njih mrtvo dušo, se Jezus dotakne, ker mu naloži bolezn, nesreče in nadloge, in to sturi, de se ustavi s srasti, hudobno nagnjenje in grešne navade, ktere grešnikovo dušo tako rekoč v grob nesó. Jezus je merliča ogovoril, ga poklical, mu zapovedal: „jest ti rečem, vstani!“ Pri duhovnim obujenju grešnikovim se ravno to godi. Bolečine, nadloge, britkosti sicer ustanové pregrešno slast in po-

željenje za nekaj časa, grešnik pa vendar ne vstane drugači, kakor če ga Sin božji z vsigamogočnim glasom pokliče, s tistim glasom, kateri sam zamore mertve v življenje obuditi. Sastonj bi bilo vse govorjenje in klicanje družih ljudi, ako bi ne bilo sklenjeno z notrajnim glasom božje vsigamogočne gnade.

Obujeni merlič vstane, začne govoriti, in Jezus ga pelje za roko k njegovi materi. Na besedo „Vstani!“ se zbudi grešnik iz smertniga spanja, odpre svoje oči in spregleda. Zagleda narpred samiga sebe, kakšni de je, se vidi v greh zakopaniga, v mertvaške pertove hudiga nagnjenja in grešnih navad ovitiga, vidi, de ga je greh v dušno smert pripeljal. Zagleda pa tudi Jezusa pred seboj, vidi v Jezusu prijatla, brata, odrešenika vsih ljudi, obudvavea mertvih, in to mu serce z novim upanjem napolnuje. Zbudi se mu v sercu sovraštvo nad graham, grešnik začne žalovati in jokati nad svojo hudobo, se obtoži svojih grehov pred Bogom in pred božjim namestnikom, začne govoriti: prosi milost, obljubi poboljšanje, veruje, ljubi in upa, je od hudiga k dobriemu spreobrnjen, v novo življenje obujen, in razveseljeni materi nazaj dan.

Sveti Ambrož vidi nad to materjo podobo matere katoliške cerkve. Ona je vidova, ker je njen ženin Jezus Kristus v nebesih, in nekako od nje oddaljen, de ga le z očmi vére more viditi. Ta ljubezniva mati joka in zdihuje nad duhovno smertjo vsakiga grešnika, kakor nad zgubo svojiga otroka. Merlič ne more prositi za svoje obujenje, in ga tudi ne more zaslužiti. „Če je tako daleč prišlo s teboj“, pravi sveti Ambrož, „de svojiga greha sam ne moreš več s svojimi solzami oprati, pusti, de tvoja mati, sveta cerkev, še joka za tebe. Usmiljenje in sveta bolečina jo presune, kadar vidi svoje otroke v smertnih ranah in v nevarnosti strašne smerti. — Pusti toraj to usmiljeno mater za tebe jokati: tudi vsi verni žalujejo z njo vred, ker vidijo britkost, s katero je zavoljo tebe napolnjena. Jezus se s solzami cerkve da giniti, in te bo obudil, in boš vstal rešen iz smertne oblasti.“

Kako častiljiva je pač naša mati, sveta cerkev Jezusova! Kolika sreča in koliko zaupanje je to za nas, de imamo tako ljubeznivo in od Jezusa tako serčno ljubljeno mater! Kdo, če jo pozna, bi je ne spoštoval, ne ljubil? Kdo bi se njenim naukam, njenim zapovedim zaupljivo ne podvergel?

Potočnik.

Moje misli zastran premoženja kloštrov in cerkve.

(Dopis iz Štajerskiga.)

Sedajni prevročnjaki v deržavi se v svoji enostranski vročnosti zelo zelo motijo. Tudi Krajnski dohtar Kavčič je jel v rog takošnih prevročnjakov, ki

so veči del Judje, Luterani in Rongeanci, trobiti. „de bi se namreč premoženje kloštrov in cerkve v odkupljenje kmeških davkov obrnilo, ker to premoženje ljudstvu sliši, in ker bi se s tem Jezusova beseda spolnila: „Moje kraljestvo ni od tega sveta“.“

De se v tej reči, ljubi katoliški Slovenci! ne bote motili in ne sami sebi z nepremišljenim početjem škode nakopovali, vam jo hočemo nekoliko razjasniti, in posebno na dvoje vprašanje tukej odgovoriti.

1. Kdo je pravi lastnik cerkvenih posestev? Brez velikiga pomišljevanja bo vsak priprosti človek odgovoril: „cerkev“. Vender beseda „cerkev“ kar veliko obseže, in če cerkev vlastnico imenujemo, še ne vemo, kateri osebi ravno gre pravica, cerkveno blagó posesti, ali je to blago papeževo, ali škofovo, ali drugih duhovnov ali zadnjič farmanov? Zatorej je treba, de bolj natanko to reč pogledamo, de poišemo, odkod je prišlo, in čimú je bilo dano cerkvi premoženje? Tako bomo tudi praviga lastnika najdlji.

Zgodovina nas uči, de si cerkev svojiga blagá ni po krivici pridobila, temuč njeno sedajno posest so ji naši pobožni predniki iz blage volje darovali. Oni so napravljali štiftunge, so kloštram, duhovšnicam, škofijskim in farnim in drugim cerkvam zemljišča in druge prihodke zapuščali, zakaj? de bi čast božjo zvišali, in sebi kaj zasluženja za nebesa nabrali. Hotli so sploh kersanskemu ljudstvu in posebno svojim farmanam ali podložnim tudi za prihodne čase pomagati, de bi stanovitne duhovne, terdne in lepó okinčane cerkve imeli in previdene z vsim, kar je treba, de se očitna služba božja vredno in častito opravlja, in kersanska mladost v šolah potrebne vednosti izučí. Vedli so ti bogaboječi predniki, za ktere se še dandanašnji maše in druge molitve opravljati morajo in v resnici tudi opravljajo, de, kdor altarju služi, naj tudi od altarja živi; zatorej so to premoženje vkup zložili, de bi tudi poznejšim narodom skerbí za ohranjenje duhovnov in cerkvá zmanjšali ali pa jih od njih popolnoma izprostiti. Ravno ti klostri tedej, ravno te škofijske, farne in druge cerkve, katerim so taki mili dobrotniki zemljišča ali druge prihodke iz svoje lastine darovali in zapustili, so tudi večne, neodmerljive prave lastnice tega premoženja; duhovni pa so teh posestev tačasni vživavci in prvi oskerbniki. Tisti pa, zastran čigar je bilo to blago darovano, ste vi katoliški kristjani! in seer takó dolgo, dokler se naredb iz njega osnovanih po volji daretelja poslužujete. Ko bi, postavim, soseska, v kateri je taka štiftenga narejena, de se v njej katoliška služba božja opravlja, od katoliške vére odstopila, s tim tudi štiftengo zgubi, ker se volja mertvih brez krivice ovreči ne sme; ravno zato se pa take posestva brez velike krivice tudi v druge naméne ober-

niti ne smejo, če tisti, ki so njih pravi oskerbniki, v to ne pervolijo; očitni rop bi bilo tako početje, katero nikomur žegna ne pernese. Mi Slovenci smo, hvala Bogu! pravverni katolški kristjani, smo tedej vredni in imamo tudi pravico, cerkveno blago obderžati, ali homo le perpustili, de bi vladarstvo, od nekoliko mamoglavnih ljudi premošteno, premoštenje naših cerkev, do česar nobene pravice nima, nase potegnili, in z njimi kmeške davke odkupovalo, ali sploh državne dolgove plačevalo? Sej bi bilo pač s tem tudi malo pomagano, ker je gotova, s tavžent in tavžent izgledi poterjena resnica, de en krivičn vinar devet in devetdeset pravičnih sne. Na Parskim (de domače izgleda zamolčimo) je vladarstvo pred 45 leti cerkvam vse premoštenje vzelo; po 33letnim miru je pa več dolgá storilo, kakor ga je peprej imelo. Ta rop ni teknil. Ako bo država v stiskah, bo cerkev prostovoljno rada s svojimi močmi perstopila, de se nje stan nekoliko polajša. Sej njeno kraljestvo ni od tega svetá; le serca vsih ljudi želi pridobiti, de bi Kristus, nje gospod in kralj, v vsih sercih kraljeval in gospodoval. De pa ta namen doseči more, tudi zemeljskih perpomočkov, časniga premoštenja potrebuje; tudi Kristus Jezus sam je med svojimi aposteljni eniga imel, kateri je iz obče denarnice vsakdanje potrebe oskerboval. Cerkev bo tudi, kakor dozdej, zanaprej za svojo dolžnost spoznala, z modrim gospodarstvom svoje premoštenje zvišati, de bo po svoji moči v sili na vsih straneh stiskanim perstopiti mogla.

2. Kaj pa hoče država cerkvi za odvzeto premoštenje nasprotno obljubiti? Duhovne bo morebiti za naprej plačevati in druge za očitno službo božjo potrebne reči perpraviti se zavezala. Ali cerkev se ne more terdno zanašati na državo; zakaj letá le prerahlo stoji; dans je, jutri jo zna časa vihar podreti, ali saj zlo premeniti; vladarji drugačnih misel znajo priti, ki obljub poprejšnih ne spoštujejo in ne spolnujejo, ki se katolško cerkev, njene duhovne, cerkvene ozidja i. t. d. zderževati branijo. Zgoditi se tako zamore, de cerkve božje revne ostanejo in razpadejo, ako se spet mili dobrotniki ne najdejo, kateri bi nove šiftenge naredili, ako si verni spet novih davkov za cerkvene zadeve ne nakladajo, in takó njih poslednje hujši postane ko poprejšnje.

Zato vam zdež zakličem vsim, ki po cerkvenim premoštenje roke stegujete, z besedo s. pisma: „Zdej se dajte podučiti, ki sodite na zemlji“. Kdorkoli se bo prederznil, po pravici perdobljeno cerkveno premoštenje krivično poželeti; kdor se bo prederznil, takó persego za „svobodo in pravico“ naj pred nad cerkvijo prelomiti; ta bo zastonj od take hudobije dober sad za pravi prid deržave perčakoval.

Štejem pa tudi tukaj, katolško ljudstvo! na tvojo ljubezin do svete cerkve, de se boš v terdni edinosti z vsimi pravičnimi perpomočki takiga prederzniga obropanja svoje cerkve zvestó branilo.

Kakó bi nekteri radi katolško cerkev prenaredili (spacili).

Spisal Peter Hicinger.

(Dalje.)

2. De bi katolško cerkev ložej na drobno raztergali, daljež ženejo, de bi se povsod vsa božja služba v domačim jeziku opravljala, in ne v ptujim latinskim. Nemško-katolčani opravljajo vse v nemškem jeziku, v Pragu so imeli uni pot pred kervavim bojem slovensko mašo; Iliri so v prošnji do cesarja nekaj tudi vpeljanje ilirskiga jezika v svete opravila tirjali; per nas tudi ni nekterim prav všeč, de je v novim Ljubljanskim Ritualu (cerkvenih opravičnih bukvah) več latinskiga kakor popred; morebiti že tudi kdo od slovenske maše kaj misli. — Pa kar jezik ali besedo v božji službi tčee, je prav razumeti in razločiti. Oznanovanje božje besede se pač ne more drugač kakor v domačim jeziku goditi; zatorej se tudi listi in evangelii ob tedeljah in praznikih v domačim jeziku beró; in ne bilo bi napak, jli tudi drugekrat, kadar je več ljudi zbranih, namreč o sopraznikih ali o postnih dnéh po domače povedati (kar se semtertje tudi godi). Tudi per s. opravičih, kjer je vernim govoriti, je materinski jezik na mestu. Sploh pa je za božjo službo nar bolj permerjeno, de je po vsi katolški cerkvi en jezik v navadi. V začetku je bil en sam jezik na svetu; ko je pa človeški rod svojiga stvarnika pozabil, mu je bila per zidanji babilonskiga turna beseda zmešana, govorjenje razdeljeno. Ko je človeški rod zopet po Kristusu z Bogam zedinjen bil, ima biti le ena čeda in en hlev; kaj pač je od zunej lepši zaamaje katolštva in edinosti, kakor to, de se v cerkvi po vsim svetu en jezik sliši? Aposteljnjam je bilo daao mnoge jezike govoriti, ne zato de bi se človeški rod razdeljen obderžal, temuč de bi se ložej v eno družbo zbral.

Ta eni v katolški cerkvi sploh navadni jezik je latinski, kteriga Rimska cerkev od začetka govori, kateri je na napisu Gospodoviga križa tudi na verhu stal. Če tega jezika vsak verni ne razumě, se mu zato navade in molitve cerkvene razlagajo, ali pa tudi v bukvah razložene dajo. Sej bi pač tudi v domačim jeziku mašnika ne mogel vsak umeti, ako bi se molitve posebno na glas ne vpile, kar nekaj mogoče, nekaj spodobno ni. Sej bi tudi vsih cerkvenih bukev, mašnih opravičnih in molitvinih, ne bilo mogoče za vsak narod posebej prestaviti; in ker se jeziki z časam preminjujejo, bi se tudi bukke cerkvene zmirej mogle prenarejati (sej to,

postavim, že per evangelskih bukvah vidimo). Tudi bi z spreminjevanjem besede resnica svete vere večkrat v nevarnosti bila. Sicer najdemo v cerkvi v jutrešnjih stranah tudi greški in sirski jezik, per več Slovenskih narodih (Rusih, Serbih, nekterih Dalmatineih) pa slovenski jezik od kdaj že v navadi; greškiga in sirskiga so aposteljni vpeljali, in pisana sta bila tudi na križi; slovenskemu pa je bila po papeži Janezu VIII. pravica dana, in nekaj spet po Gregorji VII. preklicana. Vonder najdemo, de večidel kristjanov, kateri imajo drugi kakor latinski jezik v božji službi, je od edinosti katoliške vere in od zveze z Kristusovim namestnikom v Rimu odstopil. Ravno tako bi imel domač jezik per vsi božji službi po namenu tistih, ki močno zanj silijo, le k temu služiti, kristjane si med seboj ptuje storiti, in vesoljnost ali katolištvo podreti, ker bi se v cerkvi kmalo toliko jezikov slišalo, kakor ob zidanji babilonskiga turna. Zdaj pa, ker v Rimski cerkvi le latinski jezik gospoduje, je božja služba povsod enaka: bodi si kdo doma na Laškem ali na Francozkim, v Ameriki ali v Indii. Kjer je v božji službi greški ali slovenski jezik, je vernim tako malo več pomagano kakor z latinskim; je namreč tam le stari jezik greški ali slovenski, ki je neučenim tudi neučevin, ker je drugač od novih narečij.

(Dalje naslédje.)

Coln in mreža svetiga Petra

po evangeliu četrte nedelje po binkoš-
tih. Luk. 5, 1—11. (Konec.)

S. Peter v peršoni svojiga naslednika papeža, in z njim tudi vsi drugi škofje in duhovni učeniki, ki so vsi z njim, kakor udje telesa z glavo, sklenjeni, on stoji serčan v svojim nepremakljivim čolnu, ki je mesto Rim, ali Rimska cerkev (ali še v širjim pomenu učijoča cerkev), in derži svojo mrežo vsim narodom zemlje nastavljeno z terdnim zaupam, de bo veliko veliko ljudi vanjo zajel. Petrova mreža tedej sploh je katoliška cerkev, ali v tesnejšim pomenu, poslušajoča cerkev. Kristus sam jo mrežo imenuje, ker je rekel: „Nebeško kraljestvo (t. j. moja cerkev na zemlji) je podobno mreži, ktera se verže v morje in zajme rib vsakiga rodu (dobre in slabe). Mat. 13, 47.

Petrova mreža je pa na tako široke kampe spletana, de le dobre, velike ribe derži, vse male in tanke pa večidel že same iz nje skozi prostore kampe v nezmerno morje posmukajo, kjer jih morskimi somi si v živčeh lovijo in žrejo. In le te tanke ribe, ki iz Petrove mreže uidejo somam naprot, so tako kljubavne, de okoli mreže švigajo, vjetim dobrim ribam svojo zlato svobodnost kažejo ter jih dražijo, de bi se tudi za njimi iz mreže izmuzale, se ve tudi morskimi somam naprot.

De zdaj naravnost rečem, pravim, de s. Peter je zajel nas vse kristjane iz vsih narodov in jezikov zemlje v svojo osrečavno mrežo, ki je katoliška cerkev, ktera nas obvaruje pred peklenskim somam, in jo še zmiraj derži in jo bo deržal gotovo do pokončanja svetá nastavljeno vsim ljudem, kateri še v tami nevednosti in v nevarnosti pogubljenja plavajo, ali kateri bodo še le za nami na zemlji živeli.

To de Petrova mreža, t. j. katoliška cerkev, je tako ohlapna, de le dobri, to je dobrih del bogati kristjani, in seer radovoljno v nji ostanejo z veseljem upanjem, de jih bodo o svojim času, kakor dobre ribe, v nebeske posode pripravili; vsi malovredni, hudobni kristjani pa lahko po svojih željah iz Petrove mreže, iz katoliške cerkve smuknejo, ali pa tudi ribič tako malovredno ribo sam od dobrih proč verže, kakor nam je Kristus sam naznanil Mat. 13, 48. 49., de se bo posebno ob koncu svetá vsim hudobnim tako godilo. Pa desiravno hudobni, kateri le po nevrednim še ime kristjana imajo, že sami iz katoliške cerkve, iz Petrove mreže, odstopijo, vonder samo z tem še niso zadovoljni, ampak želé tudi, ko bi jim bilo mogoče, vse dobre kristjane z svojo doseženo nevarno, ja nesrečno svobodnostjo osrečiti, zatoraj, dokler jih peklenski som v večno brezno ne potegne, zmerej le blizo Petrove mreže lazijo, se zvestim kristjanam posmehevajo, jim svojo doželjeno svobodnost hvalijo, de bi jim pomagali v tisto srečo, ktero so že sami dosegli, namreč v nar večji nevarnost večniga pogubljenja! Zatoraj bratje! če je bilo kdej opominjevanje svetiga Petra potrebno, se nam gotovo dandanašnji še posebno prilega, ko je djal rekoč: „Ponizajte se pod mogočno roko božjo, de vas Bog povikša ob času obiskanja. Vso svojo skerb njemu pustite, ker njemu je skerb za vas. Bodite trezni, in čujte, ker hudič vaš zopernik, hodi kakor rujo-več lev okoli, in iše, koga bi požerl. Temu se ubranite terdni v veri, vedoč, de so vaši po svetu razkropljeni bratje v ravno takim terpljenji. Bog vse milosti pa, kateri nas je poklical k svoji večni časti v Kristusu Jezusu, vas bo po kratkim terpljenji popolne storil, uterdil in ukoreninil. 1. Petr. 5, 7.

J. Plemel.

Duhovništvu naše škofije blagoslov in mir v Gospodu!

(Poslovenil Jernej Cinger.)

(Dalje.)

Dandanašnji je takih ljudi, kateri v besedi „svoboda“ nič družiga ne razumevajo kakor popolno razujzdanost in samopašnost v kterej (samopašnosti) bi oni (nemoteni) svojim divjim strastim služiti, brez kazni vse učiniti in govoriti smeli, kar bi se jim

htelo. Takova svoboda je prava sužnost in sicer naj hujši med vsem, ker to je sužnost greha, kakor Kristus govori: „Kdor greh dela, je hlapec greha“. (Joan. 8, 34.) Takova svoboda je skupa tudi pravo samosilje (tiranstvo), ker pravice drugih z nogami tapta, ptujo lastino in življenje v nevarnost perpravi, ali se ga prederzno loti, ter stori da nikakor mir in red ni mogoče. Takovi ljudje hočejo svobodo samo zase, ne za druge; hočejo svobodo samo za pomoto in za hudo, ne pa za resnico (istino) in za dobro. Oh! naj bi ti spoznali, da po takovih mislih in takim djanji sebe in druge v nesrečo pahnejo, ter sebe neprijatle Boga ino človeštva kažejo!

Je nadalje takovih ljudi, kateri svobodo tako napak razumevajo, da pod nje plajšem (izgovorom) vse poštovanje do od Boga postavljenih gospok — duhovskih in deželskih — na stran pusté, vso pokornost obstoječim postavam (zakonom) odrečejo, ker mislijo, da smejo po svojej lastni volji in zdetji živeti. Kakó vse drugači uči kristjanstvo, ktero terja, da sicer ne iz gol strahu ino kakor sužni, temú v prostej ljubezni svoje prednike ubogajmo. „Ubogajte svoje prednike (uči sv. Ap. Pavl Hebr. 13, 17.) in bodite jim podložni: oni bedijo (in skerbijo za vas) kakor takovi, ki bodo za vaše duše odgovor dajali, da to (z vašo pokornostjo podpirani) z veseljem storé, ne pa zdihovaje; ker to poslednje vam samim ni v hasen“. — „Vsak človek bodi predpostavljenej oblasti pokoren. Zakaj nobene oblasti ni razun od Boga; in ktere so, so od Boga postavljene. Zato kdor se oblasti zoperstavlja, se naredbi božjej vstavlja. Kteri se pa zoperstavljajo, sami sebi sodbo nakopavajo. Bodite teda pokorni zavoljo potrebnosti, ne samo zavoljo strahu, temú zavoljo vesti.“ (Riml. 13). Glejte tukaj, ljubljani! kako Apostelj (Pavel) svobodo, pa tudi pokornost priporoča — svobodo, kadar nas opominja, ne zavoljo kazni, t. j. ne iz strahu in siljenja, temú zavoljo vesti, t. j. iz proste ljubezni pokornim biti — pokornost pak, ker podložnost za potrebno spozná, ker brez gospok in postav, kterim se dobrovoljno podveržemo, nikakov red, nikakov mir, nikakova sreča mogoča ni. „Kjer nobeniga vladarja ni, bo ljudstvo prepadlo“, govori sv. Duh v starej zavezi. (Pregov. 11, 14.) Lepo in resnično govori neki velik pridigar na Francozkim nad čegar ljubeznijo do svobode gotovo ni dvomiti: „Oblast je tudi svoboda, in kdor misli leto svobodo braniti, pa se une oblasti dotakne, tisti ne ve, kaj govori, ne kaj dela. Oblast je bistevin del svobode, ravno kakor se dolžnost s pravico stika; zakaj pravica jedniga človeka pernese vselej tudi dolžnost drugega s seboj. Zató so pa tudi vse deržavljanske ustave, ravno kakor naj veličastnejí vseh ustav,

evangeli, zraven pravice tudi dolžnost, in zraven svobode tudi oblast izrekle; roka, ktera te dve misli jedno od druge loči, jih (svobodo in oblast) uniči, in ljudstvo, kteriga enaka spoštljivost do obéh ne prešine, ne bo nikdar svobodno ljudstvo“. *) — Skušba je v žalostnih dogodbah nas učila, da, kakor hitro se ljudstvo vsemu spoštovanju do gospok in do postave in do dolžnosti kljubetno odpové, stan nastopi v kterem nastane na mesti podložnosti nerodnost, — na mesti hvaljene enakosti napačnost, na mesti vladanja zmešnjava, naj strahovitnejši vlada, ker taista nikakova vlada ni. Pri vsej svobodi se tedaj vadimo pokornosti, deržimo zvesto postave, spoštujmo gospoke. Vživajmo po pameti dodeljeno deržavljansko svobodo, in zraven tega imejmo vsikdar pred očmi, da časnih dobičkov iskaje, na dušnim zveličanji škode ne terpimo.

(Konec naslédje.)

Versta Ljubljanskih škofov.

(Spisal Peter Hieinger.) (Dalje.)

14. Ferdinand grof Kinburški, je bil rojen v Gradcu na Štajerskim. Bil je korar v Saleburgu, na Ljubljanski škofijski sedež pa je prišel l. 1701. V času njegoviga vladarstva je bilo v škofiji veliko storjeniga. Nar pred se je začela škofijska cerkev iz noviga zidati. Poganjal se je zato narveč škofov namestnik in dehant Janez Anton Talničar, žlahtni Talberski; pomagale pa so cerkve, duhovšina cele škofije, deželski stanovi, mestne gospoke, bratovšine in drugi dobrotniki. Stara premajhna in nepristojna cerkev je bila poderta, in novo zidanje je tako dobro naprej šlo, de je bila nova cerkev z velikimi zidovi še tisto leto pod streho; kar je bilo družiga izdelovanja, in oba turna, se je sledeće leta izdelalo; samo kupla je zastala. Novo krasno cerkev je škof Ferdinand 8. veliciga travna 1707 posvetil. Tačas je Ljubljana tudi druge lepe velike cerkve dobila, s. Petra in Nunsko. Dalje je bila zidana duhovšnica (alumnat) to je hiša, kjer se tisti ki hočejo v duhovski stan stopiti zadnje leta perpravljajo, in so z vso potrebo prevedeni; tudi za to veliko zidanje je Janez Talničar veliko perpomogel. De bi se ložej dobra duhovšina za škofijo izredila, je bilo tudi več mest v novi duhovšnici za pridne in nepremožne mladenčce štiftanih; tudi šole za duhovsko učenost (bogoslovstvo) so bile per Jezuitih osnovane; druge latinske šole so bile že popred napravljene. Še je škof Ferdinand prvi ritual za Ljubljansko škofijo dal na svitlo, to so bukve, po kterih se imajo s. zakramenti deliti in druge cerkvene opravila obhajti; popred si je mogla du-

*) Lakordér (Lacordaire) v svojim nagovoru na Daniela O'Connell.

hovšina z drugimi takimi bukvami pomagati, pa ni bilo povsod edinosti. L. 1708 je bil škof Ferdinand od cesarja v Lizabono poslan do Portugalskiga kralja. L. 1711 pa je bil na veliko škofijo v Prag na Českim prestavljen.

15. Franc Karl grof Kavniški, iz Praga na Českim doma. Bil je pred svetovavee per veliki cerkveni sodbi v Rimu, potem prošt v stari Otingi na Bavarskim, korar v Olmuci, Saleburgu in Pasavu; l. 1711 pa je Ljublanski škof postal. Malo let je terpelo njegovo duhovno pastirstvo, ker je l. 1717 umerl na Dunaji.

16. Wilhelm grof Lezlieski. Bil je popred škof v Vajenu na Ogerskim, na Ljubljanski sedež pa je bil prestavljen l. 1718. Tisti čas l. 1719 so bile bukve Tomaža Kempčana od hoje za Kristusam pervič v krajnski jezik prestavljene. Škof Wilhelm je umerl v Ljubljani l. 1727, njegov grob je v škofijski cerkvi.

17. Feliks Žiga grof Šrottenbaški. Pred korar in dehant Saleburški je bil l. 1728 Ljubljanski škof postavljen. Število krajnskih svetih bukev se je zopet pomnožilo, ker je Jezuit P. Jernej Basar svoje pridige na svitlo dal l. 1734; popred l. 1700 so bile že tudi pridige kapucinarja P. Janeza od kriza na dan prišle. Škof Feliks je umerl l. 1742 v Gornjim gradu; tam je tudi zakopan.

18. Ernest Amadej grof Attemski. Popred je bil Saleburški korar in opravičnik Pasavskiga škofa na Dunaji, od ondod je bil povišan na Ljubljanski škofijski sedež l. 1743. On je grad v Goricanah poveral, in ga za nadstropje povzdignil. Do njegoviga časa so obstali Oglejski patriarhi, pa so se zadnje leta že le v Vidmu na Beneškim deržali. Ker pod dvojno deželsko oblastjo, Beneško in Avstriansko ni bilo lahko duhovniga pastirstva opravljati, zato je papež Benedikt XIV. l. 1751 veliki Oglejski patriarhat razdelil, in dva nova velika škofa, v Vidmu in v Gorici, postavil. Kar je Krajnskih far popred v Oglej bilo podložnih, te so prišle zdaj pod Goriskiga velikiga škofa, ki je bil Karl Mihael tudi grof Attemski. L. 1744 so se v Novimestu per PP. Franciskanarjih šole začele. Škof Ernest je umerl l. 1757 na Dunaji, mertvo truplo je bilo v Gornji grad preneseno, in tam v novi veliki cerkvi v grob djano. Za njim Ljubljana tri leta ni škofa imela.

19. Leopold Jožef grof Petacijski. Bil je nar pred dehant Ljubljanske stolne cerkve, in l. 1741 Teržaški škof izvoljen; na Ljubljanski sedež pa je prisel l. 1761. On je bil velik dobrotnik škofijske cerkve, je tudi nov ritual na svitlo dal, popravljen po rimskim. Umerl je l. 1772 v Ljubljani.

(Dalje nasledje.)

Sedajni obšir katolske cerkve.

Spisal Valentin Sežun. (Dalje.)

XII. Pruško (Prajsovsko) kraljestvo.

8. Westfalen ima okoli 1 milijon in 370.000 ljudi. Od tih je blizo 762.000 katolčanov, 700.000 Protestantov, 100 Menonitov in 7900 Judov.

Katolčani imajo tukaj 2 škofi v mestih Paderborn in Münster. Zdaj sta za škofa v Paderbornu Franc Drepper, v Münstru pa Juri Müller slavn kanonist, ali izučen v cerkvenih pravicah.

Ta dežela je bila v l. 1815 iz več posameznih delov sosebno iz škofij Münster in Paderborn in iz opatiije Korvey i. t. d. skupej sestavljena in Pruški deržavi perdjana. — Münsterški oddelk (Regierungsbezirk) ima čez 400.000 ljudi, tih je do 40.000 Protestantov in 3000 Judov, drugi 367.000 so dobri katolčani. Münsterjani so zmed vsih Nemcov še nar bolj zvesti ostali svojim starim prednikom, kateri so bili, kakor Tacit piše, veliki spoštovavci čistosti. Nezakonski otroci so tam silno redki; ja v neki fari, ki šteje 5000 duš, je bil pred 30 leti en sam nezakonski otrok, od nekiga ptujca v žalosten spomin popušen. — Od delk Arnsberg ima 215.000 katolčanov, 336.000 Protestantov, 90 Menonitov in 4000 Judov; in oddelk Minden šteje blizo 180.000 katolčanov in 209.000 Protestantov; tukaj je mesto Paderborn, škofijski sedež.

Münster, poglavitno mesto cele dežele in do l. 1802 v popolnoma oblasti svojih škofov, šteje zdaj 24.000 prebivavcov. V l. 1800 ni bilo tukaj še nič Protestantov, zdaj jih je že čez 1500 in 190 Judov. — To mesto je vredno zamerljivosti katolskiga kristjana. H koncu 18. stoletja, ko so zaumeni francozkih modrijanov in Febronijevih spoštovavcov katolsko cerkev po Nemškim bolj in bolj zatirali, so v Münstru živeli možje, ravno tako učeni kakor vneti katolčani, postavim Friderik Franc baron Fürstenberg, minister in generalvikar, Overberg, katehet, Katerkamp, pisavec cerkvenih zgodovin, Kistemaker zlagvavec sv. pisma. Tukaj je živela in v l. 1806 umerla knežnja Amalia Galicin, žena in vdova rusovskiga poslanca v Nizkozemljii, Demetrija Galicin. Kakor hči pruskiga generala Šmettau (Schmettau) je bila seer v katolski véri rojena, tode v mladosti, na dvoru pruskiga kraljeviča (princa) Ferdinanda, se je ona le reči, ki so bile kersanstvu nasprot naučila: ali v Münstru kamor se je zavolj pogostniga popotvanja svojiga moža bila vselila, jo gine božja gnada in tukaj živi ona, ako ravno tako visociga stanu in silno učena, kakor svetnica v zgled vsim noter do svoje smerti. — Njenjimu sinu, kateri se ni gersko-rusovske vére svojiga očeta, ki je bil v l. 1793 na Dunaji umerl, ampak katolske vére svoje dobre matere deržal, je bil rusovski ce-

sar Aleksander I. vso očetovo erbsino na Rusovskim vzal (konfisciral). Leta pa je postal katolški mašnik, je šel za misijonarja v gojzde polnočne Amerike in je pred 2—3 leti tam umrl. Knežnja Galicin je tudi veliko perpomogla k spreobrnjenju slavnega grofa Friderika Leopolda Stolberg od luterske h katolški veri v l. 1799. Ta mož je potlej s svojo, zunaj ene hčere, tudi spreobrnjeno družino še 20 let, noter do svoje smrti 5. grudna 1818 v Münstru in v njegovih okolicalih živel; in koliki dobiček je bila katolška cerkev v Stolbergu najdlja, kažejo njegove bukve: Zgodbe cerkve J. K., življenje sv. Vincencija Pavlanskiga in bukvice od božje ljubezni, ki jih je bil ta tako učen in pobožin grof potlej spisal, in kakor nekda sv. Avguštin v Afriki, tako on zdaj na Nemškem s pisanjem in s lastnim zgledom resničnost katolške vere zoper krivoverce oznanoval. K tim Münsterskim zvezdam slišijo tudi obedva brata in škofa Gasper Maksimilian in Klemen Avgust barona Droste-Višering, tehant in izvoljen škof Jur Kellermann in korar Brokmann, ki so še le te leta umrli.

V Münstru prebiva veliko vestfalskih plemenitnikov (Adel), kateri so sploh bogati in kar jim posebno čast daje, dobri, za svojo cerkev vneti katolčani, postavim grofi Westfalen, Galen, baroni Spee, Droste, Korf, Loč i. t. d.

Münster je že staro mesto; sv. Ludger, kateri je bil že pred toliko Frizov in Saksonov h kersanski veri spreobrnil, je bil v l. 802 prvi škof v tim mestu, in njegovi nasledniki, katerih zadnji je bil nadvojvod Maksimilian cesarja Jožefa II. brat, so bili tudi deželni gospodje, ki so 5 regimentov pešcov in 3 konjikov imeli. V l. 1534—1536 je bila peršla čez mesto huda nadloga. Tomaž Mincer, učenc Martina Lutra je namreč po zgledu tiga svojiga učenika v l. 1523 bil jel zupet drugo novo vero po Nemškem sejati in je med drugimi reči tudi to učil, de ima vse plemenitstvo (Adel) overženo in vse premoženje v enake dele razdeljeno biti, de se morajo tedaj vse gosposke pregnati in vsi ljudje med saboj se enake storiti. Ljudje so se dali od njega preslepiti, so se spuntali in kakor divje zverj vse morili, kar ni bilo z njimi, zraven pa so se tudi med saboj kakor volkovi hudo klali. Mincer sam je zapeljane kmete v boj peljal in bil z njimi vred 15. Velikotravnja 1525 ubit. — Nekaj Mincerjevih ljudi se raskropi proti Holandu, Janez Bokelson krajač (žnidar) iz Lajdna in njegovi tovarši Kniperdoling, Rehting i. t. d. se k njim perdružijo, in ti in drugi vlačugarji se terdniga mesta Münster polasté. Bokelsona so za kralja zvolili, in so počeli zde v Münstru ostudniši gerdobije, kakor je vse, kar nam Herodot od starih Babiloncev pové. Bokelson si je vzel 12 žen in diviški stan prepo-

vedal pod smertno kaznijo in vonder zraven pravil, de po evangeliu ravna! Tode to krajaško (žnidarsko) kraljestvo je hitro jenjalo; 24. Rožnicveta 1535 je mesto padlo v oblast vojvoda, ki ga je oblegal; — Janez Bokelson in njegovi tovarši so bili vjeti, in še današnji dan visijo iz visokiga turna cerkve sv. Lamberta trije železni kurniki (Käfige), v ktere so bile trupla imenovanih 3 grozovitnežev orlam v jed izpostavljene. V hiši mestne gosposke pa se še hranijo kleše, s katerim so bili Janez in njegovi tovarši do smrti ščipani. (Dalje naslédje.)

Sveti dar v katakombah ali sprava.

(Könee.)

Knežinji se objamete ter začnete moliti, ali nju v nebo puhteče želje so bile vse raztresene in polne posvetniga duha. Pred njima stoji ljubeznjiva Italia, bliščeče poslopje in ljubeznjivi dvor kteriga bi mogle z ječo in gorečim peskam vroče Afrike pod žgavnim soncem Numidije, premeniti. Ne, tako niso sveti marternki tisto noč pred svojo smertjo molili, ampak polni radosti so smerti v roke hiteli, in svojo kri za Jezusa teči pustili; misleči le na večni Jeruzalem, — ki jim je nasproti odpert stal, niso skerbili za premenljive posvetne reči, zakaj: kdor še dvomi in ni perpravljen, tisti ni za nebesa. Cesarica in njena hči, kateri ste pred kratkim kristjani postale, niste še zadosti goreče vere imele, ktera bi jima bila zaničevanje posvetniga v sercu obudila. Serd Dioklecijana jima je bil skoraj takó strašen, kakor božja jeza. Valerija je več serca imela, kot cesarica, in bi si bila tudi upala venec marternkov zaslužiti, ako bi ji le ločenje od matere preveč na sercu ne bilo ležalo.

O ko bi bil tukaj častiti duhoven, kateri ju je v sveti veri podučil, ko bi bil zamogel njegov glas jima na uho pribobneti, kako bi ju bil on v tem poslopji, kjer je bila vsa posvetna nečimernost doma, rad na nebesa opomnil! In tako bi bile, v sveti veri poterjene, gotovo se na pot proti Numidii podali. ... Ali žalibog! sami ste bile, celi čas sami sebi prepušene, sami per premišljevanji svojiga strahu, svoje slabosti! ... Padli ste. — Ko drugi dan Dioklecijan pride, ju za roko prime, ter ju v tempelj Jova peljati hoče, greste, bres de bi se kej zoperstavile, voljno za njim, angel Večniga se pa žalosten nazaj umika.

Kakor je veselje vernih čez nju spreobrnjenje nezmerno bilo, tako je tudi žalost čez nju nesrečin padec neskončna. Kleče molijo, de bi Bog nezvestima ženama odpustil, ki ste tako sramoto sveti cerkvi nakopale. — Gospod pa je bil sklenil nad Prisko in Valerijo, ju pahnivsi iz nju veličanstva v brezdno nesreče, živ zgled pokazati, de je le on sam Mogočni, kteriga veličanstvo samo vekomaj obstoji.

Dioklecijan je divjiga Daka Galerija, kervoželjniga trinoga, zeta vzel. Revna Valerija mu je mogla, brez vstavljanja, roko dati, ker se ni namreč očetovinu povelju braniti smela. Priska, viditi nesrečo hčere, zapopade vpervič nebeško kazin. — Kmalu začne častilačni Galeri Dioklecijana naganjati, da mora cesarstvo njemu prepustiti ter zapove: „Vladarstvo sveta hoče on sam imeti“. Dioklecijan se poda obropan cesarstva v letu 305 v samoto in skriva svojo zlobo in svoj nezmerni kes v vertu Salone. Odslej je šlo vse upanje varstva Valerii in Priski po vodi. Valerija, bolj sužnja kot žena Galerija, kateri ji je le kotec hiše prepustil, kamor je, prostosti obropana, jokat hodila, obžaluje svojo nesrečo, jok je bil še sama edina prostost, ktero ji je neusmiljeni, terdi mož pustil. Njeni od Boga prekleti zakon je bil nerodovitin, in ko je potem po strašnih težavah in hudim terpljenji sama k sebi prišla, se je na kolena vergla ter hoče božje ime zgovoriti, ktero je bila zatajila, — ali glas ji v ustih zastane, oči se ji zmotijo, grozin strah jo napade in med strašnim preklinjevanjem na tla zahrusi. —

Deset let preteče; zemlja svoje oblačilo premeni. Konstantin vlada Rim in celo večerno rimsko kraljestvo; Licini pa jutrove dežele. Licini je seer s Konstantinom dežele in srečo razdelil, ali na čednostih in duhu se je deleč od uniga prekositi dal; njegova serce je bilo terdno zaperto pred božansko vero. Dve revni gospé ubožno oblečene, preživši se od kruha, kteriga ste si v milošno sprosil, pridete ob tem času v Tesaloniko. Ena še mlada in kreпка, druga terde starosti. Iz pod nju, nesreče izdelaniga obličja sije podoba visokosti in veličanstva. — Te dve, v prepad takošne nesreče pahnjene gospé, ste enkrat kraljevi kiné, kraljeve krone nosile.

Priska in Valerija ste namreč, ena vdova Dioklecijana, druga vdova Galerija. Ali kmalo ju spoznajo vojaki Licinija, ter ju vlečejo na cesarjev dvor, kateri ju je že 15 mescov preganjati ukazal. „Valerija!“ vpije on z divjim glasom in peklenkim zasmehovanjem, „Valerija, zdaj si v mojih pesteh, nad teboj in tvojo materjo se bom maševal, vso svojo jezo bom na vaji zлил. Ti si Liciniju svojo desno odrekla; Licini te zdaj trinogam prepusti. Hura v smert s tema malopridnima ženskama!“ Reče, ter mater in hčer vlečejo trinogi na sodišče.

Ko ju na veliki terg privlečejo, kjer ju množica ljudi pričakuje, reče Valerija: „Mati, draga mati! zdaj še le previdim božjo kazin za naju pregreho. Bog kristjanov naji tepe in poljubi s svojo očetovsko šibo. Darujve mu svojo kri, ktera bo

kmalo za njega voljo morišce pobarvala, in spoznajve umirajoči, da je naju smert pravična! On se bo še morebiti naju usmilil in nama za toliko terpljenja večno zveličanje dodelil.“

„Moja draga hči“, reče cesarica, „obernem se k Bogu, kteriga sve tako silno razžalile, le Njega spoznam, le Njemu umerjem! Brez vsiga zdihovanja naj se moj duh loči!“

Per teh besedah se veržete rabeljnu v pesti, v katerim je med nju molitvijo vsa zloba potihnila. Zdaj obrnete še svoje oči v nebo, pošlete še svoje mile zdihljeje proti Večnimu: nju obraz se sveti nebeške radosti. Glave so jima bile odsekane in v morje veržene; ali duši ste večno krono sprejele.

Frelj.

Iskre.

Kar spi, se zbudi.

Krivicca, ki si jo bližnjimu storil, žalji, ki mu jih nisi povernil, dobiček, ki si mu ga odvernili, zasvitkana prekanjenost, s ktero si denar iz njega zlekel, tvoja lažnjiva vaga ali tehtnica, tvoja odsipavna mera, in še marsikej taciga, tebi v sercu in na sercu leži, pa večkrat spi, in le ob nekterih časih se začne gibati in viti, kakor ko bi človek imel gada okoli serca zavitiga, ki ga kterikrat jame stiskati, pa zopet zaspi, in spi tako dolgo, da enkrat zdivja, ga v serce pikne, in umori. Tako dela tudi krivica: zroji ona gotovo enkrat, srečin tisti, pri kterim dosti zgoodej, dokler se da popraviti! Pa pri marsikterim kača krivice tako terdno spi, da se se le unkraj groba z vsim svojim strahom zbudi, kjer več pomagati ni.

Sovražniki sv. vere so slepci in pa lažnjivi preroki.

Ko bi sovražnik sv. vere samiga sebe odkritoserčno poprašal, kakošna bo njegova zmaga; bi mu njegova vest povedala, da bo njegov košati napuh ob skalo sv. Petra terčil, in se razsul: pa ko bi sovražnik sv. katolske vere res kej odkritoserčno popraševal, bi on ne bil njen sovražnik. — Nekakošni šmarin prerok Martin Luter, nekaki pijan Ronge, pa še precej veliko število družih prav nesnažnih vedežev — leti so nekako hudó vedeževali, kako bo Rim in papež padel; pa so si vsi tilnike pokrehali: Rim in papež lepo stojita.

Svoboda.

O ti pozlačena svoboda, kako deleč te bodo še gnali lažnjivi modrači! Nekimu Dunajskemu mozaču se ne perleže, da ljudje milovšino dajo, in bi rad prepovedal, da ne sme nihče več h Kristusovinu grobu v Jeruzalem na božjo pot iti, in nobeden za jutrodeželske misijonarje almozne pobirati; kolikor je pa v ta namen že nabrane, mu diši, jo iz rok misijonskiga oskerbništva iztergati. Tak božji rop on svetuje, naj ministerstvo z ukazom poterdi. Ta nališpani goljuf obrekuje misijonarje, da so lenuhi, in njih molitev grenko zaničuje. — Bog ga razsvetli in vse njegove svobodnjake. — Take svobode blezo še ni bilo, odkar svet stoji, da bi se ne smelo ubogajme dajati, in pa na božjo pot hoditi?